

Od Levoče po Spišský Hrad – politika medziobecnej spolupráce

***Plán komplexného sociálno ekonomického rozvoja na úrovni klastra
/ mikroregiónu.***

Obce klastra / mikroregiónu:

Spišský Hrhov, Domaňovce, Dol'any, Klčov, Nemešany, Baldovce, Bugľovce

Spišský Hrhov máj 2019

Úvod:

Vízia, analýzy, strednodobé rozvojové ciele a návrhy na riešenia boli nastavované metodikou facilitovaných fokusových skupín, ktoré počas trvania projektu analyzovali existujúce rozvojové materiály obcí a mikroregiónu – územné plány a programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí (tam kde existujú). Skupiny pozostávali z aktívnych obyvateľov obcí, existujúcich i potenciálnych podnikateľov v oblasti služieb a cestovného ruchu, ako aj regionálnych expertov, ktorí zabezpečovali relevantnosť zámerov a cieľov vo vzťahu k možnostiam a kontinuálnosť s rozvojovými dokumentmi širšieho regiónu a Slovenska.

Následne na základe vypracovaných analýz mikroregiónu, ako aj ostatných dát týkajúcich sa obcí, zostavovali skupiny SWOT analýzy. Na tieto materiály nadväzovala práca spoločnej skupiny mikroregiónu, pozostávajúca z vybraných obyvateľov zúčastnených obcí. Táto spoločná skupina zostavovala spoločný materiál týkajúci sa celého územia mikroregiónu, od vízie, cez spoločnú SWOT analýzu, formulovanie problémov, identifikáciu kauzálnych vzťahov, až po návrhy riešení.

Výsledkom tejto práce je návrh stratégie rozvoja Mikroregiónu s pracovným názvom Plán komplexného sociálno ekonomického rozvoja klastra/mikroregiónu – Od Levoče po Spišský Hrad.

Zámery tvorby návrhu stratégie mikroregiónu boli definované ako:

- ✓ vytvorenie východiskového dokumentu pre ďalšie rozhodovanie v rámci mikroregiónu, jeho prípadná inštitucionalizácia a tvorba štruktúr
- ✓ vytvorenie podkladov pre vlastné projekty predkladané mikroregiónom alebo jeho obcami
- ✓ vytvorenie podkladov určujúcich prioritné smerovanie procesov a aktivít rozvoja v mikroregióne
- ✓ vytvorenie dokumentu potrebného pre koncepčnú koordináciu činností a stanovenia postupnosti krokov pri procesoch občianskej participácie
- ✓ vytvorenie základu pre tvorbu stálych, opodstatnených a funkčných medziobecných partnerstiev
- ✓ definovanie relevantných subjektov potrebných pre riešenie problematiky rozvoja mikroregiónu
- ✓ posilnenie vlastného partnerstva prostredníctvom konsenzuálneho náhľadu a definovania intervencií
- ✓ vytvorenie materiálu na pomoc pre lepší manažment v rámci mikroregiónu

Vízia mikroregiónu do r. 2025:

Pri zostavovaní návrhu stratégie rozvoja Mikroregiónu bola sformulovaná vízia do r. 2025, ktorá v sebe odráža rozvojové zámery do najbližších rokov.

Oblasťou ktorá v pracovných skupinách najviac rezonovala, bola oblasť cestovného ruchu, ktorá je považovaná za najdôležitejšiu a to z pohľadu zdrojov regiónu, jeho geografickej polohy v rámci Slovenska i Európy, ako aj prirodzeného rozvojového potenciálu. V cestovnom ruchu je víziou pre mikroregión byť vyhľadávanou, exkluzívnou lokalitou, dobre spropagovanou doma i v zahraničí.

V oblasti vzdelávania, kultúry, športu a spoločenského života vízia občanov odráža dostatočný prístup k rôznym formám a úrovňam vzdelávania, vytváraniu vhodných podmienok pre aktuálne a zaujímavé športové, kultúrne a spoločenské aktivity pre všetky vekové kategórie občanov.

Víziou pre ekonomickú aktivitu je zvyšovanie zamestnanosti v rámci vytváraných podmienok pre rozvoj podnikania a rozvoj sociálnej ekonomiky.

V oblasti technickej infraštruktúry je víziou technicky moderné územie európskych parametrov, v oblasti životného prostredia vízia odráža zlepšenie a skvalitnenie vodných zdrojov, úpravu a čistotu okolitej krajiny.

V sociálnej oblasti a zdravotníctve je víziou dostupné a adekvátne zdravotné a sociálne zabezpečenie občanov.

Oblasti rozvoja mikroregiónu – vízie do r. 2025:

Komunitný a spoločenský život, kultúra, školstvo, šport

Mikroregión s rozvinutým a pestrým spoločenským, kultúrnym životom a športovým životom, so zachovaným kultúrne historickým a duchovným dedičstvom, vyhovujúcim systémom školstva a vyššou vzdelanostnou úrovňou obyvateľstva

Zamestnanosť a ekonomická aktivita

Mikroregión s nízkou mierou nezamestnanosti, so vzdelanou a flexibilnou pracovnou silou, s rovnakými šancami na trhu práce a vybudovanou sférou sociálnej ekonomiky.

Cestovný ruch

Mikroregión turisticky exkluzívny a vyhľadávaný, spropagovaný doma i v zahraničí, ponúkajúci variabilitu kultúrno-historických, prírodných, spoločenských a športových možností vyžitia, vrátane ubytovacích a stravovacích služieb.

Technická infraštruktúra, životné prostredie, bývanie

Mikroregión s vyhovujúcou technickou infraštruktúrou, zdravým životným prostredím, s dôstojným bývaním pre všetkých jeho obyvateľov

Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Mikroregión s efektívnymi, primeranými a na klienta orientovanými sociálnymi a zdravotníckymi službami

SWOT analýza

Silné	Slabé
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Zachovaný vidiecky charakter mikroregiónu ❖ Fungujúce poľnohospodárstvo v území ❖ Veľmi podobné tradície MR, podobná kultúra ❖ Monoreligiózny charakter územia ❖ Obyvatelia MR sa poznajú (ZŠ Hrhov a pod.) ❖ Blízke centrá duchovného života (Sp. Kapitula, Levoča) ❖ Spoločné centrá ekonomické (SNV, Levoča, Poprad) ❖ Podobnosť akcií v jednotlivých obciach (šport, spoločenské, kult.) ❖ Spoločný dialekt, spoločná nehmotná kultúra ❖ Spoločné lekárske obvody (ambulancie) ❖ Kultúrne a historické pamiatky európskeho významu v území a v bezprostrednej blízkosti (Sp. Hrad a pamiatky UNESCO) ❖ Sp. Hrhov – stredisková obec, kúpalisko, festival ❖ Prírodné bohatstvo mikroregiónu ❖ Minerálne pramene v MR ❖ Turisticky atraktívne územie Mikroregiónu ❖ Detské ihriská takmer v každej obci ❖ Sakrálne pamiatky v každej obci ❖ Dobré dopravné spojenie s okolitým regiónom ❖ Dobrá dostupnosť regiónu ❖ Fungujúce dobrovoľné hasičské zbory, požiarne zbrojnice ❖ Funkčné kultúrne domy v každej obci ❖ Existujúce možnosti stravovania pre seniorov ❖ Kultúrne a spol. akcie – plesy, MDD, Mikuláš, stretnutia seniorov a pod. ❖ Dobrá dopravná dostupnosť MR/ diaľnica ❖ Priehrada na rekreáciu (Klčov) ❖ Fungujú rezbárske plenéry (Klčov, Sp. Hrhov) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Málo spoločných akcií a podujatí pre obyvateľov MR ▪ Chýbajú priestory pre stretávanie sa mladých, rodín a pod. ▪ Chýbajú spoločné športové a spol. aktivity pre mladých v MR ▪ Chýbajú spoločné akcie pre seniorov ▪ Slabá súdržnosť obyvateľov ▪ Chýbajú spoločné zájazdy, výlety, spoločné kultúrne aktivity – spev. zbory, kapely, folklór. súbor a pod. ▪ Málo aktivistov v obciach ▪ Slabé zapájanie mladých do MR života ▪ Chýbajú komunitné aktivity pre ženy (šitie, varenie, ručné práce a pod.) ▪ Chýba materské centrum (spoločenské, komunitné) ▪ Chýba informovanosť v rámci MR ▪ Málo zdieľaných informácií medzi obcami, chýba spoločné médium ▪ Slabá komunikácia medzi OcÚ ▪ Slabá občianska angažovanosť ▪ Nezviditeľňovanie šikovných ľudí v MR ▪ Chýbajú spoločné mikroregionálne športové kluby, športoviská <ul style="list-style-type: none"> ▪ Spoločné pracovné príležitosti typu soc. podnikov v MR chýbajú ▪ Chýba spoločná databáza remeselníkov, živnostníkov a ich propagácia v MR ▪ Málo pracovných príležitostí v MR <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zanedbaná turistická infraštruktúra v MR i regióne ▪ Nevybudované turistické a cykloturistické chodníky medzi obcami ▪ Chýba spoločné TIC turistické informačné centrum

<ul style="list-style-type: none"> ❖ Originálne múzeá v mikroregióne - Múzeum medu (Klčov), Hudobné múzeum a galéria (Sp. Hrhov) ❖ Posilňovne, multifunkčné ihriská (Sp. Hrhov, Klčov) ❖ Potenciál mladých, ktorí prišli bývať do obcí MR ❖ Stúpajúca demografia v obciach MR ❖ Pokojné prostredie pre život, dobré susedské vzťahy ❖ Tradičné športové aktivity v obciach (futbal, pinpongové turnaje, šachové turnaje a i.) ❖ Bohatý duchovný život ❖ Denné stacionáre pre seniorov, fungujúce kluby seniorov ❖ Základné umelecké školy (Sp. Hrhov, Domaňovce, Klčov) ❖ Tradícia ovocinárstva a včelárstva ❖ Motorest, stavebniny ❖ Letisková plocha ❖ Priemyselná zóna ❖ Drobní živnostníci 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Chýbajú turistické infotabule ▪ Nedostatočná separácia odpadov v obciach MR ▪ Smetiská v MR ▪ Chýba spoločný zberný dvor ▪ Neuspokojivý estetický stav verejných priestranstiev väčšiny obcí ▪ Neudržiavané chodníky a poľné cesty ▪ Chýbajú spoločné soc. služby (DSS, ZPS, OS) ▪ Málo priestorov pre kultúru a spol. život ▪ Okrem Nemešian a Hrhova neprebehla komasácia ▪ Nedostatočná doprava medzi obcami MR (BUS) ▪ Chýbajú prepájacie chodníky medzi obcami ▪ Nedostatočná internetová sieť v MR ▪ Zastaralá a nedostatočná tech. infraštruktúra v obciach MR (voda, kanalizácia chýba) ▪ Zlý stav pozemných komunikácií ▪ Slabá občianska vybavenosť v MR ▪ Chýba spoločná zimná údržba ciest a obecné služby ▪ Spoločné riešenie bezpečnosti pri ceste č.18, radary, kamerové systémy ▪ Zastaralé zastávky SAD ▪ Nerevitalizované vodné toky
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Čerpanie z fondov EÚ • Rozvoj podnikateľskej sféry • Sieťovanie v regionálnych štruktúrach • Prioritné podporovanie turistických oblastí štátom • Rozvoj cezhraničnej spolupráce • Pomoc rodákov mimo región a republiku • Dostatočné dotovanie tvorby a ochrany životného prostredia zo strany štátu a EÚ • Zvyšovanie environmentálneho povedomia občanov v rámci SR • Dobrá vládna koncepcia likvidácie odpadov • Dostupnosť ekologických technológií 	<p style="text-align: right;">Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok finančných zdrojov • Rast cien energií • Prírodné živly a živelné pohromy • Hospodárska kríza • Zlá legislatíva vo vzťahu k životnému prostrediu • Zlá politika štátu smerom k obciam • Ťažostajnosť vlastníkov budov k svojmu majetku • Chýbajúci investori v regióne

<ul style="list-style-type: none">• inšpirácia a skúsenosti zo zahraničia• nové technológie• príchod silného investora do obce/regiónu investovanie vlastníkov do svojho majetku• Daňové úľavy pre podnikateľov• Rozširovanie európskeho trhu• Plošné štátne preventívne a vzdelávacie kampane• Zlepšovanie stavu životného prostredia• sťahovanie potenciálnych lídrov do obcí MR• vyjasnenie vlastníckych vzťahov po komasácii• pozitívny demografický vývoj	<ul style="list-style-type: none">• Vysoká nezamestnanosť v regióne• Zaostalosť regiónu• Odliv mladých odborníkov z regiónu• Vysoké daňové zaťaženie podnikateľov• Zvyšovanie životných nákladov• Vysoká miera inflácie• Zlé postavenie v rámci trhov EÚ
---	--

**Identifikované prioritné problémy a stanovené ciele
mikroregiónu od Levoče po Spišský Hrad v jednotlivých
oblastiach**

Komunitný a spoločenský život, kultúra, školstvo, šport

Identifikované problémy:

- Chýbajú spoločné športové a spol. aktivity pre mladých v MR
- Chýbajú spoločné akcie pre seniorov
- Málo spoločných akcií a podujatí pre obyvateľov MR
- Chýbajú spoločné zájazdy, výlety, spoločné kultúrne aktivity – spev. zbory, kapely, folklor. súbor a pod.
- Chýbajú komunitné aktivity pre ženy (šitie, varenie, ručné práce a pod.)
- Chýba materské centrum (spoločenské, komunitné)
- Chýbajú spoločné mikroregionálne športové kluby, športoviská
- Možnosti usporiadávania spoločných aktivít pre ženy, pre deti
- Chýba spoločný festival pre celý MR
- Nízka miera komunitnej a spoločenskej angažovanosti
- Málo aktivistov v obciach
- Slabé zapájanie mladých do MR života
- Slabá súdržnosť, každý sedí doma, ľudia nekomunikujú
- Nezviditeľňovanie šikovných ľudí v MR
- Málo zdieľaných informácií medzi obcami, chýba spoločné médium
- Chýba informovanosť v rámci MR
- Slabá komunikácia medzi OcÚ
- Chýbajú priestory pre stretávanie sa mladých, rodín a pod.

Ciele:

- Zvýšiť komunitnú a spoločenskú angažovanosť obyvateľov mikroregiónu
- Realizovať spoločné kultúrne, spoločenské a športové aktivity spoločné pre mikroregión
- Zabezpečiť pre občanov mikroregiónu dostatočné podmienky pre komunitný život
- Zlepšiť spoluprácu medzi zástupcami obcí mikroregiónu
- Zabezpečiť dostatok priestorov pre komunitné aktivity v mikroregióne
- Zabezpečiť dobrú vzájomnú informovanosť medzi občanmi mikroregiónu

Návrhy riešení:

1. Zvýšiť komunitnú a spoločenskú angažovanosť obyvateľov mikroregiónu

- Identifikovať aktívnych občanov v mikroregióne vo všetkých vekových kategóriách
- Osloviť aktívnych občanov pre angažovanie sa v mikroregióne
- Vyškoliť a pripraviť aktívnych obyvateľov mikroregiónu v oblasti líderstva a práce s ľudskými zdrojmi
- Na úrovni starostov obcí mikroregiónu spracovať systém motivácie a podpory pre lídrov v mikroregióne
- Vytvoriť systém zviditeľňovania a spoločenského uznania / oceňovania lídrov v mikroregióne

2. Realizovať spoločné kultúrne, spoločenské a športové aktivity spoločné pre mikroregión

- Zostaviť kalendár spoločných kultúrnych, spoločenských a športových aktivít v obciach mikroregiónu
- V dostatočnom predstihu informovať obyvateľov mikroregiónu o spoločných aktivitách
- Pomocou lídrov a starostov angažovať do vybraných akcií čo najviac aktívnych obyvateľov z mikroregiónu
- Rozšíriť dobre fungujúce a existujúce podujatia (hasičské, ping pongové, futbalové, šachové a i.) v obciach na podujatia mikroregionálneho charakteru
- Spájať súťaže realizované jednotlivými obcami do spoločných mikroregionálnych podujatí
- Pripraviť a realizovať raz ročne mikroregionálny festival

3. Zabezpečiť pre občanov mikroregiónu dostatočné podmienky pre komunitný život

- Raz ročne realizovať prieskum potrieb občanov z mikroregiónu, zameraný na spoločnú realizáciu v rámci obyvateľov celého mikroregiónu
- Vytvoriť ročný plán / kalendár spoločných kultúrnych, vzdelávacích, spoločenských a športových aktivít pre obyvateľov mikroregiónu z rôznych vekových skupín
- Pripravovať a realizovať spoločné zájazdy a výlety pre občanov mikroregiónu
- Vytvoriť podmienky pre možnosti stretávania sa mamičiek v rámci mikroregiónu
- Vytvoriť podmienky pre možnosti stretávania sa seniorov v rámci mikroregiónu

4. Zlepšiť spoluprácu medzi zástupcami obcí mikroregiónu

- Pripraviť a realizovať pravidelné stretnutia starostov a poslancov OZ z obcí mikroregiónu
- Pripraviť a inštitucionalizovať Mikroregión ako právny subjekt
- Vytvoriť stratégiu rozvoja Mikroregiónu

5. Zabezpečiť dostatok priestorov pre komunitné aktivity v mikroregióne

- Vytipovať, pripraviť a zriadiť v každej obci priestor pre komunitné aktivity, slúžiaci pre všetkých občanov mikroregiónu
- Sieťovať a koordinovať činnosť jednotlivých komunitných priestorov v rámci mikroregiónu

6. Zabezpečiť dobrú vzájomnú informovanosť medzi občanmi mikroregiónu

- Vytvoriť v rámci používaných sociálnych sietí spoločne zdieľané komunikačné kanály pre občanov mikroregiónu
- Vytvoriť systém spravovania, udržiavania a administrácie webovej stránky mikroregiónu a ostatných súvisiacich sociálnych sietí
- Minimálne raz ročne pripravovať a distribuovať informačnú tlačovinu o mikroregióne pre jeho obyvateľov

- V rámci obecných informačných sietí šíriť informácie o dianí v celom mikroregióne
- Vytvoriť modernú mobilnú aplikáciu MAPA slúžiacu obyvateľom pre orientáciu v mikroregionálnom dianí a možnostiach ktoré mikroregión pre občanov ponúka (kultúra, firmy, podujatia a pod.)

❖ **Ďalšie návrhy riešení pre rozvoj mikroregiónu v oblasti Komunitný a spoločenský život, kultúra, školstvo, šport**

- ✓ Podporovať vytváranie podmienok pre celoživotné a neformálne vzdelávanie
- ✓ Vyhľadávať talenty z vidieckych komunit, podporovať ich ďalšiu angažovanosť
- ✓ Podporovať mimovládne organizácie a inštitúcie zamerané na rozvoj mikroregiónu
- ✓ Podporovať zachovávanie pôvodných remesiel a tradícií
- ✓ Podporovať vzdelávacie aktivity pre deti a študentov v území
- ✓ Spolupracovať s cirkvami a cirkevnými organizáciami, podporovať misijnú činnosť
- ✓ Podporovať formy antidiskriminačnej výchovy a posilňovať vedomie v oblasti zachovávania ľudských práv
- ✓ Podporovať vzdelávanie o kultúre regiónu

Zamestnanosť a ekonomická aktivita

Identifikované problémy:

- V mikroregióne chýbajú pracovné príležitosti
- Spoločné pracovné príležitosti typu soc. podnikov v MR chýbajú
- Chýba podpora živnostníkov, remeselníkov a firiem z územia
- Chýba spoločná databáza remeselníkov, živnostníkov a ich propagácia v MR

Cieľ:

7. Vytvárať podmienky pre ekonomickú aktivitu v regióne, znižovanie nezamestnanosti a rozvoj sociálnej ekonomiky

Návrhy riešení:

- V spolupráci s obecnými úradmi, úradmi práce, agentúrami zamestnania a MVO zmapovať „voľné“ ľudské zdroje v Subregióne
- V spolupráci s obcami mikroregiónu podrobne zmapovať prírodné, priestorové, technické a technologické zdroje vhodné pre podnikanie
- Zostaviť sumár zdrojov mikroregiónu vhodných na využívanie pri tvorbe pracovných príležitostí
- Iniciovať vznik koordinačného centra pre riešenie nezamestnanosti v mikroregióne
- Vypracovať analýzu a štúdiu ponuky a dopytu práce v mikroregióne pre roky 2020 - 2025
- Zvyšovať vzdelanie obyvateľov v oblasti podnikania v rámci kurzov, školení.
- Iniciovať smerovanie učebných odborov stredných škôl k prepájaniu s potrebami trhu práce v mikroregióne
- Podporovať vznik sociálnych podnikov a obecných firiem
- Monitorovať formy diskriminácie na pracovnom trhu v mikroregióne
- Prepojiť projekty v mikroregióne zamerané na zvyšovanie informovanosti nezamestnaných v oblasti zamestnania a právneho poradenstva
- Vytvoriť mikroregionálne komunikačné kanály pre zlepšenie informácií o zamestnanosti a pracovnom trhu

- Vytvoriť databázu podnikateľov, remeselníkov a služieb v mikroregióne a sprístupniť ju obyvateľom prostredníctvom všetkých informačných sietí a možností

❖ **Ďalšie návrhy riešení pre rozvoj mikroregiónu v oblasti zamestnanosť:**

- ✓ Realizovať školiace aktivity pre samosprávy mikroregiónu v oblasti plánovania, zakladania a manažovania obecných firiem (sociálnych podnikov)
- ✓ Skvalitňovať profesionálnu úroveň členov obecných zastupiteľstiev a pracovníkov obecných úradov v oblasti zamestnanosti, rozvoja podnikania a sociálnej ekonomiky
- ✓ Koordinovane zabezpečovať informácie o možných zdrojoch financovania rozvoja zamestnanosti v mikroregióne
- ✓ Vytvoriť mikroregionálny informačný rozvojový servis (servisnú rozvojovú agentúru), zameraný na sociálnu ekonomiku

Identifikované problémy:

- Zanedbaná turistická infraštruktúra v MR i regióne
- Nevybudované turistické a cykloturistické chodníky medzi obcami
- Nedostatočne zviditeľňovaná atraktivita územia pre turistov a chýbajúce doplnkové atrakcie v území
- Chýba spoločné TIC turistické informačné centrum
- Chýbajú turistické infotabule

Ciele:

- Zlepšiť informovanosť o mikroregióne a jeho atrakciách na jeho území
- Zlepšiť podmienky pre cestovný ruch v mikroregióne dobudovaním a sprístupnením atrakcií a služieb pre turistov a návštevníkov mikroregiónu
- Vytvoriť spoločné turisticko informačné centrum mikroregiónu
- Sprístupniť verejnosti kultúrne a historické pamiatky v obciach mikroregiónu
- Dobudovať chýbajúce atrakcie v mikroregióne
- Zrekonštruovať a revitalizovať priestory vhodné pre expozície vidieckych múzeí a podobné atrakcie pre turistov
- Vybudovať Skanzen Pod svatym Dzurom v Sp. Hrhove
- Vytvoriť oddychové piknikové miesta
- Vybudovať dostatok rekreačných a zelených zón v obciach a ich okolí
- Dobudovanie technickej infraštruktúry potrebnej na skvalitnenie podmienok pre cestovný ruch v obciach mikroregiónu
- Vybudovať náučný chodník mikroregiónu
- Vybudovať pešie turistické trasy v mikroregióne
- Skvalitniť občiansku vybavenosť slúžiacu aj pre návštevníkov obcí mikroregiónu a podieľajúcu sa na atraktivnosti mikroregiónu
- Vytvoriť sieť športovísk v mikroregióne
- Dobudovať dostatok detských ihrísk v obciach mikroregiónu
- Zabezpečovať dostatočnú reklamu a propagáciu mikroregiónu v oblasti cestovného ruchu
- Budovať partnerstvá napomáhajúce rozvoj cestovného ruchu v mikroregióne

Návrhy riešení:

8. Zlepšiť informovanosť o mikroregióne a jeho atrakciách na jeho území

- Vytvoriť výber najatraktívnejších miest mikroregiónu
- Zabezpečiť stručné a hutné informácie o jednotlivých atrakciách mikroregiónu spolu s kvalitnou fotodokumentáciou
- Vyrobiť informačné tabule o atrakciách mikroregiónu a osadiť ich na vybraných miestach
- Vytvoriť modernú mobilnú aplikáciu MAPA slúžiacu turistom a návštevníkom pre orientáciu v mikroregióne a možnostiach ktoré návštevníkovi ponúka

9. Zlepšiť podmienky pre cestovný ruch v mikroregióne dobudovaním a sprístupnením atrakcií a služieb pre turistov a návštevníkov mikroregiónu

- Vytvoriť súpis všetkých atrakcií MR
- Vyrokovať s vlastníkmi a prevádzkovateľmi potencionálnych atrakcií ich možné využívanie
- Vytvorenie programov a trás vhodných pre turistov prichádzajúcich do MR

10. Vytvoriť spoločné turisticko informačné centrum mikroregiónu

- Dohodnúť optimálne miesto pre prevádzkovanie turisticko informačného centra mikroregiónu
- Vybudovať turisticko informačné centrum mikroregiónu
- Spoločne prevádzkovať turisticko informačné centrum mikroregiónu

11. Sprístupniť verejnosti kultúrne a historické pamiatky v obciach mikroregiónu

- vypracovať sprievodcovský program pre mikroregión a jeho pamiatky
- spracovať sprievodcovský manuál vo viacerých jazykových mutáciách
- vytvoriť mobilnú aplikáciu pre sprevádzanie v kultúrnych pamiatkach mikroregiónu
- zabezpečiť stálu sprievodcovskú službu návštevníkov pamiatok obce oslovením dôchodcov a študentov

Poznámka:

Kultúrne, historické a prírodné pamiatky v obci sú aktuálne najväčšou devízou pre rozvoj cestovného ruchu. Už dnes sú veľkým lákadlom pre turistov, ktorí prechádzajú územím, pretože sú dobre viditeľné z hlavnej cesty č. 18, ako aj diaľnice. Už roky sa však obce boria s problémom ich sprístupňovania pre verejnosť, keďže prehliadky kostolov, kaplniek či kaštieľa nie sú organizované a sprievodcovská služba (ak sa tak dá nazvať) funguje len veľmi sporadicky – iba pri príležitosti osláv, festivalov a podobne.

Organizovanie prehliadok s kvalitnou sprievodcovskou službou možno pokladať za kľúčové čo do sprístupnenia a priblíženia týchto pamiatok návštevníkom. Keďže najväčší záujem o návštevu pamiatok je v letnom období, služba by mala byť pokrývaná študentmi a dôchodcami s patričnou historickou a jazykovou erudovanosťou. Počas ostatných mesiacov je vhodné sprievodcovskú službu zviditeľniť informačnými materiálmi, aby bola na požiadanie návštevníkov dobre dostupná, a doplniť ju o tlačené, zvukové, príp. multimediálne zariadenie, ktoré by dokázalo kvalitne pokryť oblasť informácií o tej ktorej pamiatke každému návštevníkovi.

Využitie existujúcich pamiatok v obciach mikroregiónu pre rozvoj cestovného ruchu je jedným z kľúčových aspektov, a to pre všetky definované cieľové skupiny turistov a návštevníkov. Po dobudovaní potrebnej infraštruktúry a zabezpečení bezproblémového vstupu do každej z pamiatok je možné predpokladať podstatné zvýšenie počtu návštevníkov v mikroregióne, samozrejme za predpokladu dobrého zviditeľňovania možností návštev prostredníctvom širších informačných kanálov (web stránok, turistických sprievodcov, informácií o kľúčových pamiatkach regiónu atď.).

12. Dobudovať chýbajúce atrakcie v mikroregióne

- Pravidelne monitorovať názory a potreby návštevníkov regiónu o chýbajúcich atrakciách
- Raz ročne vytvoriť spoločný plán pre dopĺňanie atrakcií v území
- Dobudovávať atrakcie v území prostredníctvom jednotlivých obcí i mikroregiónu ako celku.

13. Zrekonštruovať a revitalizovať priestory vhodné pre expozície vidieckých múzeí a podobné atrakcie pre turistov

- Vytipovať objekty a priestory vhodné pre zriaďovanie vidieckych expozícií v jednotlivých obciach
- Spoločne a svojpomocne vytvárať priestory vidieckych expozícií, ktoré môžu okrem služby pre turistov slúžiť ako komunitné priestory

14. Vybudovať Skanzen Pod svatym Dzurom v Sp. Hrhove

- vybudovať rómsky skanzen Pod svatym Dzurom
- vybudovať slovanský skanzen Pod svatym Dzurom
- zabezpečiť živú prevádzku Skanzenu Pod svatym Dzurom
- dobudovať služby stravovania a predaja suvenírov v Skanzene Pod svatym Dzurom

Poznámka:

Areál Skanzenu Pod svatym Dzurom v Sp. Hrhove je možné pokladať za hlavnú atrakciu mikroregiónu v blízkej budúcnosti, ktorá môže byť základom pre rozvinutú tranzitnú turistiku nielen v obci a mikroregióne, ale aj v celom regióne. Ponúkaný segment momentálne na slovenskom trhu chýba a vzhľadom na geografickú polohu a dobré podmienky na jeho vybudovanie a prevádzkovanie môžeme predpokladať, že sa stane veľmi atraktívnym a vyhľadávaným.

V blízkej budúcnosti by v lokalite Pod svatym Dzurom mal vyrásť areál, v ktorom sa popri sebe budú nachádzať dve expozície – rómska a slovanská. Lokalita bola Slovanmi osídlená už pred príchodom Cyrila a Metoda, momentálne sú v jej blízkosti domy a byty rómskej komunity, ktorá sa svojou vyspelosťou výrazne líši od podobných komunít na Spiši.

Slovanský skanzen by mal byť tvorený štýlovým slovanským hradiskom podľa archeologických dát, rovnako aj Rómsky skanzen. Jeho zaujímavosťou by však bolo, že jeho prirodzenou súčasťou budú existujúce obydlia Rómov. Tak si bude mať návštevník možnosť prehliadnuť štýly bývania nielen z čias kočovania či prvých pevných obydlí, ale plynule prejsť cez 50. a 60. roky až po súčasnosť, vrátane bytového domu.

Celý areál bude atraktívny hlavne tým, že nepôjde o opustené objekty s popisnými tabuľami, ale živú expozíciu, kde sa minimálne počas letnej turistickej sezóny bude odohrávať život podľa histórie. Okrem ľudí – dočasných obyvateľov (študentov, nezamestnaných) v dobových odevoch budú súčasťou areálu zvieratá, činnosti a pod.

Za predpokladu kvalitnej realizácie projektového zámeru je možné predpokladať, že sa areál skanzenu stane veľmi vyhľadávaným cieľom v rámci cestovného ruchu nielen v rámci regiónu, ale aj celého Slovenska.

15. Vytvoriť oddychové piknikové miesta

- vybudovať piknikové oddychové miesta vo vybraných lokalitách, vrátane ihrísk, lavičiek, ohnísk a drobnej architektúry

Poznámka:

Existuje reálna požiadavka na vybudovanie piknikových miest v obci, a to predovšetkým pre návštevníkov prichádzajúcich do obce z neďalekého okolia, hlavne z miest Levoča, Sp. Podhradie, Sp. Nová Ves ai. Cieľom návštevy, najmä rodín s deťmi, je predovšetkým vychádzka do okolia. Za predpokladu vytvorenia takýchto rekreačných zón v mikroregióne je silný predpoklad mnohonásobného nárastu návštevníkov, jedná sa však aj o miesta ktoré by mali využívať obyvatelia mikroregiónu pre vlastný relax a komunitné aktivity. Tento zámer cieľ je dôležitý aj pre definovanú cieľovú skupinu, ktorá prichádza za pasívnym oddychom do pokojného prostredia – rodiny s deťmi, manželské páry.

16. Vybudovať dostatok rekreačných a zelených zón v obciach a ich okolí

- Vytipovať vhodné zóny v intravilánoch obcí
- Vytipovať vhodné zóny v extravilánoch obcí
- Revitalizovať vonkajšie priestory materských a základných škôl v mikroregióne
- Realizovať vytváranie rekreačných a zelených zón v mikroregióne

17. Dobudovanie technickej infraštruktúry potrebnej na skvalitnenie podmienok pre cestovný ruch v obciach mikroregiónu

- Vybudovať cyklotrasy – cyklistické chodníky v katastri obcí mikroregiónu
- Vytipovať trasy vhodné pre vybudovanie cyklistických chodníkov a cyklotrás v rámci mikroregiónu
- Sieťovať cyklistické chodníky a cyklotrasy v rámci regionálnej siete
- Vytvoriť plán postupného a spoločného koordinovaného budovania cyklistických chodníkov a cyklotrás v mikroregióne

18. Vybudovať naučný chodník mikroregiónu

- Vypracovať zoznam najzaujímavejších miest a atrakcií mikroregiónu vhodných pre prepojenie naučným chodníkom
- Pripraviť informácie o bodoch naučného chodníka mikroregiónu
- Vybudovať naučný chodník v mikroregióne

19. Vybudovať pešie turistické trasy v mikroregióne

- Vypracovať zoznam najzaujímavejších miest a atrakcií mikroregiónu vhodných pre prepojenie turistickými trasami
- Siet'ovať turistické trasy v mikroregióne v rámci regionálnej siete
- Vybudovať pešie turistické trasy v mikroregióne

20. Skvalitniť občiansku vybavenosť slúžiacu aj pre návštevníkov obcí mikroregiónu a podieľajúcu sa na atraktivnosti mikroregiónu

- Dobudovať a reštrukturovať autobusové zastávky v mikroregióne
- Zlepšiť dostupnosť internetu v obciach mikroregiónu

21. Vytvoriť sieť športovísk v mikroregióne

- Vybudovať spoločné klziská - ľadové plochy v najvhodnejších miestach mikroregiónu
- Vybudovať spoločné malé ihriská - športové plochy v najvhodnejších miestach mikroregiónu

22. Dobudovať dostatok detských ihrísk v obciach mikroregiónu

- Vytipovať miesta vhodné pre budovanie detských ihrísk v mikroregióne
- Svojpomocne a vzájomne budovať detské ihriská v mikroregióne

23. Zabezpečovať dostatočnú reklamu a propagáciu mikroregiónu v oblasti cestovného ruchu

- zabezpečovať propagáciu mikroregiónu a kvalitnú reklamu cestovnému ruchu v mikroregióne a regióne prostredníctvom siete partnerských obcí
- ponúknuť cestovným kanceláriám spoločnú možnosť návštev pamiatok mikroregiónu
- zabezpečiť vydanie kvalitnej obrazovej publikácie o mikroregióne v rôznych jazykových mutáciách
- vyrobiť a distribuovať propagačné materiály o mikroregióne
- vyrobiť a osadzovať mobilnú reklamu po mikroregionálnych akciách v regióne
- zriadiť v rámci web stránky mikroregiónu rubriku venovanú púťavým, aktuálnym a aktualizovaným informáciám o mikroregióne

24. Budovať partnerstvá napomáhajúce rozvoj cestovného ruchu v mikroregióne

- nadviazať spoluprácu so strediskami CR v regióne a relevantnými podnikateľskými subjektmi, s cieľom spoločného zviditeľňovania sa
- zabezpečovať spoločnú mikroregionálnu prezentáciu pri rôznych výstavách a prezentačných akciách cestovného ruchu

Technická infraštruktúra, životné prostredie, bývanie

Identifikované problémy:

- Nedostatočná separácia odpadov
- Smetiská v MR
- Neuspokojivý stav verejných priestranstiev
- Neudržiavané chodníky a poľné cesty
- Zastaralá a nedostatočná tech. Infraštruktúra (voda, kanalizácia chýba)
- Chýba spoločný zberný dvor
- Neuspokojivý estetický stav verejných priestranstiev väčšiny obcí
- Neudržiavané chodníky a poľné cesty
- Málo priestorov pre kultúru a spol. život
- Okrem Nemešian a Hrhova neprebehla komasácia
- Nedostatočná doprava medzi obcami MR (BUS)
- Chýbajú prepájacie chodníky medzi obcami
- Nedostatočná internetová sieť v MR
- Zastaralá a nedostatočná tech. Infraštruktúra v obciach MR (voda, kanalizácia chýba)
- Zlý stav pozemných komunikácií
- Slabá občianska vybavenosť v MR
- Chýba spoločná zimná údržba ciest a obecné služby
- Spoločné riešenie bezpečnosti pri ceste č.18, radary, kamerové systémy
- Zastaralé zastávky SAD
- Nerevitalizované vodné toky

Cieľ:

**25. Dbať na dobudovanie technickej infraštruktúry v mikroregióne
a uspokojivý stav životného prostredia**

Návrhy riešení:

- Podporovať výstavbu obecných nájomných bytov nižšieho štandardu
- Zmonitorovať možnosti lacných alternatívnych stavebných technológií vhodných pre mikroregión
- Zvýšiť povedomie obyvateľov mikroregiónu o využívaní alternatívnych zdrojov energie
- Podporovať alternatívne prístupy k výstavbe lacného bývania v mikroregióne
- Zmonitorovať stav nelegálnych stavieb v mikroregióne
- Podporovať koncepcnú výstavbu technickej infraštruktúry do rómskych lokalít
- Podporovať realizovanie efektívneho separovaného zberu so zabezpečením pravidelného odvozu odpadu.
- Účinnou osvetou a spoluprácou s vlastníkami lesov zamedziť nekontrolovaný výrub lesov v mikroregióne
- Iniciovať a podporovať kampane zamerané na ochranu a tvorbu životného prostredia v okolí lokalít obývaných sociálne slabými

❖ **Ďalšie návrhy riešení pre rozvoj lokalít v oblasti technická infraštruktúra, bývanie:**

- ✓ Zmonitorovať v každej obci nevyužívané objekty a priestory vhodné na obytné využívanie, vytvoriť podrobnú databázu priestorových zdrojov
- ✓ Monitorovať bezpečnosť legálnych i nelegálnych stavieb v mikroregióne
- ✓ Zabezpečovať prácu s klientmi v oblasti bývania (novostavieb), pôsobiť na preventívne zabezpečovanie platičstva, dodržiavania hygieny a podobne.
- ✓ Pôsobiť na zvyšovanie kultúry bývania
- ✓ Podporovať výstavbu malometrážnych domov namiesto bytoviek
- ✓ Podporovať výstavbu bytov rôzneho štandardu s akceptáciou na veľkosti rodiny
- ✓ Zabezpečovať pozemky pre možnú poľnohospodársku činnosť (záhradky) pre obyvateľov mikroregiónu
- ✓ Iniciovať odkupovanie voľných pozemkov obcami (za účelom následného odpredaja potencionálne novým občanom)
- ✓ Iniciovať zapájanie ohrozených občanov a obecných firiem do výstavby nájomných bytov
- ✓ Pripraviť a nastaviť v mikroregióne systém mikropôžičiek a pomoci pre stavebníkov

Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Identifikovaný problém:

26. Chýbajú spoločné zdravotnícke a sociálne služby

Návrhy riešení:

- Zlepšenie prístupu k zdravotníckym službám prostredníctvom lokálnych terénnych zdravotníckych pracovníkov.
- Zabezpečiť prepojenosť a kooperáciu terénnych sociálnych, komunitných a ostatných terénnych aktivít v subregióne
- Realizovať účinnú osvetu pre oblasť hygieny, prevencie chorôb, sexuálnej výchovy a predchádzanie závislostiam cielene pre cieľové skupiny detí, mládeže a dospelých.
- Vytvoriť spoločnú koncepciu starostlivosti o seniorov, hendikepovaných a chorých v mikroregióne
- Spolupodieľať sa na spustení DSS v Sp. Hrhove

❖ **Ďalšie návrhy riešení pre rozvoj lokalít v sociálnej oblasti a zdravotníctve:**

- ✓ Pôsobiť na zlepšovanie hygieny v ohrozených lokalitách
- ✓ Iniciovať deratizáciu, dezinfekciu a dezinsekciu v ohrozených lokalitách
- ✓ Zabezpečovať pravidelnosť preventívnych zdravotných prehliadok v ohrozených lokalitách
- ✓ Pôsobiť na zvyšovanie zaočkovanosti detí z ohrozených lokalít
- ✓ Monitorovať deti ohrozené týraním, zanedbávaním hygieny, hladom, zanedbávaním povinnej školskej dochádzky a podobne
- ✓ Spolupracovať s detskými domovmi a reedukačnými domovmi v zmysle pomoci po dovŕšení 18r.
- ✓ Vytváranie podmienok pre vypracúvanie komunitných plánov sociálnych služieb v obciach na základe analýzy potrieb
- ✓ Zavádzanie inovatívnych foriem sociálnych služieb (chránené bývanie, denné centra sociálnych a zdravotných služieb, dom na pol ceste a pod.)
- ✓ Vytváranie podmienok na riešenie miestnych problémov formou komunitnej práce

❖ **Ďalšie odporúčania a závery pre oblasť cestovného ruchu pre Mikroregión, podľa marketingovej štúdie.**

Mikroregión od Levoče po Spišský Hrad má vďaka výnimočnému geografickému polohovému potenciálu, prírodným predpokladom, vysokej koncentrácii unikátnych kultúrno-historických pamiatok v blízkosti, zachovalým vidieckym sídlam v okolí, predovšetkým však ľudskému potenciálu a vysokému rozvojovému rastu veľmi priaznivé predpoklady pre rozvoj viacerých foriem turizmu.

Cestovný ruch v mikroregióne môžeme dizajnovať z troch aspektov:

Mikroregión ako destinácia

Mikroregión ako centrum

Mikroregión ako tranzit

Mikroregión ako destinácia

Už dnes je možné návštevníkovi ponúknuť kompletný, zaujímavý a kvalitný produkt, vďaka ktorému má možnosť zotrvať na území obce 2-3 dni. Produkt môže byť zložený z prehliadok pamätihodností, peších, cyklistických či lyžiarskych túr po okolí, využívania kultúrnych a spoločenských podujatí (remeselné workshopy, festivaly), plávania (kúpalisko), popritom využívania poskytovaných služieb ubytovania a stravovania, ako aj doplnkového relaxu (wellness, sauna, bazén).

Mikroregión ako centrum

Popri vyššie uvedených produktoch je Mikroregión svojou výnimočnou polohou v rámci zaujímavého regiónu vhodným strediskom na podnikanie ciest za produktmi okolitých regionálnych stredísk, pamiatok, prírodných krás, služieb atď., a to v rámci ubytovania a čiastočného stravovania v Mikroregióne.

Mikroregión disponuje potenciálom pre vhodnú kombináciu zotrvávania na svojom území a výletov do blízkeho okolia okruhu cca 20 km, stredne vzdialeného územia cca 50 km či vzdialenejšieho územia, ktoré ponúka špecifický produkt vyhľadávaný konkrétnym klientom (okruh cca 80 km).

Mikroregión ako tranzit

Tento aspekt je najviac upevnený faktom, že Mikroregión leží na jednej z najvýznamnejších turistických trás v rámci Slovenska: Levoča – Spišská Kapitula – Spišský hrad.

Aktuálne Mikroregión ponúka možnosti zaujímavého zastavenia sa po ceste medzi centrami či destináciami klientov. Ide predovšetkým o produkty spojené s pamiatkami či zaujímavosťami, prípadne produkty služieb stravovania, relaxu či športovej aktivity.

Je možné predpokladať, že pre tento aspekt bude veľmi posilňujúcim momentom dobudovanie ďalších atraktívnych bodov, ktoré sú definované v rozvojových zámeroch jednotlivých obcí a v zásobníku projektov (Obec Sp. Hrhov) zaujali popredné miesto v oblasti cestovný ruch.

Vhodnosť územia pre formy turizmu popisujeme z hľadiska všetkých troch aspektov, teda z hľadiska stredne vzdialeného územia, ktorého dostupnosť z obce automobilovou prepravou je možná v limite 1 hodiny.

Vhodnosť územia pre rôzne formy turizmu v MR

Forma turizmu	Predpoklady územia (stupeň vhodnosti)	Realizácia (stupeň využitia potenciálu)
Kúpeľný turizmus	dobré	nedostatočné
Cykloturistika	výborné	dobré
Poznávací turizmus	výborné	dobré
Vidiecky turizmus a agroturizmus	veľmi dobré	nedostatočné
Špecifické formy	veľmi dobré	dobré
Voľnočasové rekreačné aktivity	veľmi dobré	nedostatočné
Tranzitný turizmus	výborné	nedostatočné

Z uvedeného vyplývajú tri všeobecné teoretické odporúčania pre smerovanie reálnych rozvojových zámerov v oblasti cestovného ruchu:

1. Vytvorenie dominantného, exkluzívneho, originálneho regionálneho produktu pre klienta, jeho dobré zviditeľnenie, informačné, technické a personálne zabezpečenie.
2. Vytvorenie ponuky aktuálnych produktov a ich reálnej kvality pre definovanú cieľovú skupinu klientov.
3. Vytvorenie fungujúcich partnerstiev s ostatnými hráčmi na poli cestovného ruchu v mikroregióne a regióne, ktorí sa orientujú na obdobnú klientelu. Tu máme na mysli predovšetkým zimné strediská, lyžiarske zariadenia, ale aj ostatné regionálne exkluzívne zariadenia (vinotéky, kluby, súkromné múzeá, chovy zvierat a podobne). Tvorba spoločnej marketingovej stratégie cestovného ruchu mikroregiónu a regiónu.

ZÁVER:

Z hľadiska štandardov tvorby a podoby strategických dokumentov rozvoja územia, sa v prípade tejto navrhovanej stratégie – plánu rozvoja jedná o pomerne neštandardný dokument, keďže bol spracovávaný pre neformalizované a neinštitucionalizované územie, navyiac jeho tvorcami neboli len „kompetentní“ a volení zástupcovia samospráv, ale bežní občania z klastru obcí – mikroregiónu.

Z pohľadu pilotného projektu Od Levoče po Spišský Hrad sa však nejednalo o podobu dokumentu, ktorý bude určovať jednoznačné rozvojové smerovanie územia, ale o pokus spojiť a rozvinúť občiansku participáciu na práve takomto (neinštitucionalizovanom) území. Z tohto pohľadu nebol dôležitý samotný dokument, ale proces jeho tvorby a okolnosti jeho vzniku.

Procesu sa zúčastňovali desiatky občanov z rôznych obcí klastra, vo svojom voľnom čase a ich prínos bol neoceniteľný. Vďaka ich aktivite a otvorenosti sa podarilo finalizovať tento dokument, ktorý podľa nášho názoru prináša vzácny a ojedinelý pohľad na územie, jeho možnosti rozvoja a perspektívy.

Tým, že dokument nevznikal pod patričným právnym a inštitucionálnym zastrešením, nemá samozrejme relevanciu ako Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, mikroregiónu, alebo stratégia typu CLLD. Odzrkadľuje však spoločný pohľad a spoločnú vôľu občanov územia na procesy a perspektívne zmeny.

Sme presvedčení o tom, že dokument môže (a má) inšpirovať a do istej miery aj zaväzovať zástupcov jednotlivých obcí k smerovaniu svojho rozvoja, ako aj podnietiť k prirodzenému spojeniu obcí do spoločného inštitucionálneho, funkčného celku.

Za súčasť každej dobrej rozvojovej stratégie považujeme akčný plán, v zmysle premietnutia návrhov na zmeny a cieľov do konkrétnych krokov, určenia zodpovednosti za realizované aktivity, finančného plánovania a stanovenia personálnych a organizačných štruktúr.

V prípade tejto stratégie to žiaľ nebolo možné, a to práve z dôvodu neexistujúcej formálnej a inštitucionálnej podoby mikroregiónu.

Za významný prínos tohto dokumentu považujeme jeho nápaditosť a inovatívnosť vo všetkých riešených oblastiach. Mal by teda slúžiť ako zdroj inšpirácie pre jednotlivé samosprávy klastra, i ako možný a aktuálny zásobník projektových zámerov jednotlivých obcí

klastra. Pozoruhodným je, že niektoré myšlienky ktoré vznikali v procese tvorby návrhu stratégie, sa už aj začali priebežne realizovať a dovoľme si podotknúť, že sa nejedná o zanedbateľné záležitosti. Moderná mobilná aplikácia navrhovaná v oblastiach cestovný ruch a komunitný život začala spontánne vznikáť, cykloturistický chodník prepájajúci obce Sp. Hrhov a Domaňovce sa začne realizovať v mesiaci jún 2019. Takýchto príkladov kde názory a pohľady občanov pri tvorbe stratégie inšpirovali samosprávy ku konkrétnym krokom je viac. Aj preto sme presvedčení, že energia vložená do tvorby tohto dokumentu nebola márna.

Logickým vyústením procesu tvorby navrhovanej stratégie i celého pilotného projektu od Levoče po Spišský Hrad, by podľa nás malo byť formalizované spojenie obcí buď do nového vykoreovaného mikroregiónu, prípadne reštrukturalizácie a oživenia niekdajšieho Mikroregiónu Spišská občina. Toto je však na uvážení a ochote kompetentných zástupcov jednotlivých samospráv a regionálnych aktivistoch.

V dokumente sa nachádza aj viacero tém, ktoré technicky nie je momentálne možné riešiť na úrovni mikroregiónu, týkajú sa buď úrovne národnej alebo obecnej (napr. v oblastiach technickej infraštruktúry, životného prostredia a d.). Napriek tomu sme ich v dokumente ponechali, keďže výrazne poukazujú na problémy identifikované obyvateľmi a sú do veľkej miery spoločné pre všetky obce klastra.

Veríme, že sa dokument stane „živým“ materiálom, ktorý bude inšpiráciou pre starostov, poslancov obecných zastupiteľstiev, hlavne však obyvateľov klastra obcí / mikroregiónu.

Za zostavovateľov návrhu stratégie

Michal Smetanka

Spišský Hrhov máj 2019.